

MEI 2026 / BIL. 15 / 2026

EON

Epitome of Nature

BIODIVERSITI LESTARI, MASA DEPAN GENERASI

MAJALAH PP BIOLOGI
UITM CNS

ISSN 2773-5869

POKOK PANDAN LAUT

Ibtisam Abdul Wahab

Fakulti Farmasi, UiTM Selangor, Kampus Puncak Alam, 42300 Bandar Puncak Alam,
Selangor Darul Ehsan

ibtisam@uitm.edu.my

EDITOR: DR. DARVIEN GUNASEKARAN

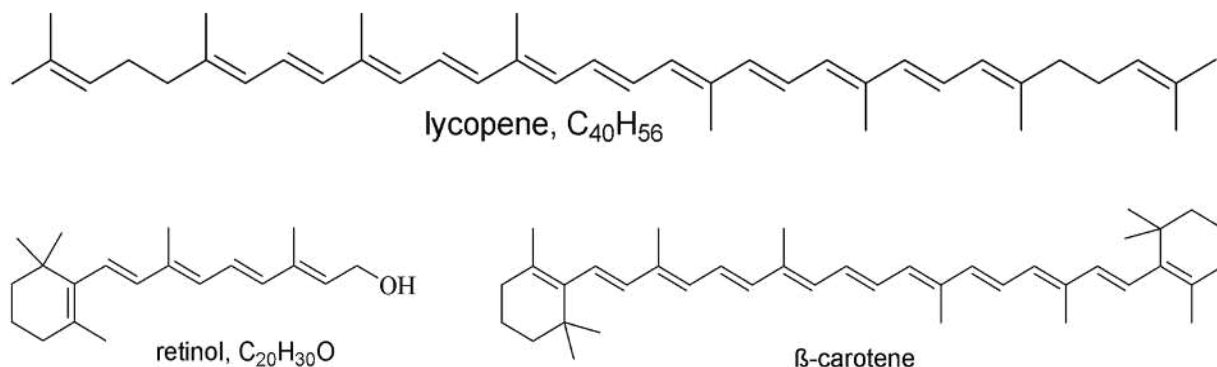
Satu lawatan ke Sabah, Negeri di Bawah Bayu, kira-kira sedekad yang lalu, memberi pengalaman dan pembelajaran yang menarik tentang tumbuhan tempatan. Antara penemuan yang menakjubkan adalah spesimen pokok mengkuang atau pandan yang tumbuh di tepi pantai berhampiran lokasi peranginan dan pelancongan di Kota Kinabalu. Pihak berwajib seperti Dewan Bandaraya serta institusi penyelidikan, misalnya Institut Penyelidikan Perhutanan Malaysia (Forest Research Institute Malaysia, FRIM) turut aktif menyiarkan infografik, foto serta maklumat mengenai biodiversiti (atau kepelbagaian biologi) pokok ini (FRIM, 2026).

Para pelajar serta peminat alam semula jadi boleh mendapat pengetahuan mengenai taburan serta habitat pokok pandan ini. Perbezaan genetik yang terdapat di dalam ahli keluarga tumbuhan Pandanaceae turut diulas di dada majalah, akhbar, media sosial serta artikel saintifik atas talian, di dalam bidang botani dan fitokimia (Tan et al. 2012;

Gambar 1: (A) Pokok pandan laut sedang berbuah; (B) Buah pandan yang kehijauan; (C) Buah pandan masak berwarna oren dan merah; (D) Buah pandan boleh dipetik dan dimakan (Sumber: Koleksi peribadi penulis)

Son, 2019), khususnya. Antara panjangnya berukuran dari ciri-ciri pohon ini adalah 0.5 hingga 4 m. Dalam ketinggian yang boleh Gambar 1, tepi atau sisi mencecah sehingga 10-meter daunnya kelihatan berduri (m) tinggi. Daunnya berbentuk putih dan terdapat urat di tirus seperti bilah pedang dan tengah bawah daun. Tandan

Gambar 2: Struktur kimia sebatian karotenoid

buah pandan pula berbentuk bulat atau bujur. Buah pandan berwarna oren yang terang atau merah yang gelap atau pekat (Gambar 1). Ini menunjukkan buah tersebut kaya dengan kandungan karotenoid seperti likopen (*lycopene*), retinol dan beta karoten (*β-carotene*) (Englberger et al. 2003; Gambar 2).

Pada awal tahun 2026 ini juga, pelawat di Semenanjung Malaysia juga dapat menyaksikan pokok pandan laut atau nama saintifiknya *Pandanus odorifer* (Forssk.) Kuntze, yang turut berbuah. Pokok ini terdapat di Taman Botani Kepong (Kepong Botanical Garden, KBG). Antara fakta menarik yang diumumkan adalah kegunaan daun pandan ini di dalam

industri kreatif dan kraftangan tradisional, di mana daun mengkuang ini dianyam untuk penghasilan tikar, karung, topi, bakul, kipas tangan, penanda buku, tudung saji dan sebagainya.

Proses pengeringan daun akan dibuat sebelum ia dicelupkan dengan pewarna untuk membentuk anyaman yang berwarna-warni.

Selain daripada *Pandanus odorifer*, spesies *Pandanus* yang lain seperti *Pandanus tectorius* dan *Pandanus conoideus*, juga menjadi sumber bahan makanan (Englberger, L. et al. 2009).

Kelestarian biodiversiti amatlah penting kepada generasi masa kini dan akan datang kerana ia melibatkan pengurusan, perlindungan serta pemuliharaan ekosistem

agar alam ini sentiasa harmoni dan berada di dalam keseimbangan, yakni mengalami proses penumbuhan dan pembesaran yang bebas tanpa sebarang ancaman dan gangguan.

Melalui penjagaan biodiversiti, kesedaran mengenai kepentingan penyelidikan tumbuhan dan pangkalan data makanan, boleh dipertingkatkan bagi mengkaji pengambilan nutrien untuk kesihatan masyarakat sejagat (Ruth Charrondière, U. et al. 2013).

Rujukan

